

AGDER LAGMANNSRETT

NORGES DOMSTOLER

Årsmelding 2024

Innhold

Førstelagmann har ordet	3
Agder lagdømme	5
Organisasjon og bemanning	6
Hovedtrekk i saksavviklingen	8
Rettsmeklingsarbeidet	9
Studietur til Oslo	11
Arendalsuka	12
Noen saker gjennom året	15
Ankesaker fra jordskifterettene	21

Førstelagmann har ordet

Agder lagmannsrett er den tredje største av landets seks lagmannsretter. Domstolen har hovedsete i Skien, med faste rettssteder i Kristiansand, Arendal og Tønsberg. Lagdømmet dekker tre lagsogn tilsvarende fylkene Agder, Telemark og Vestfold. Agder lagmannsrett er ankeinstans for tingrettene og jordskifterettene i de samme tre fylkene.

Året 2024 har vært et jevnt godt år med god saksavvikling. Gjennom året har lagmannsretten behandlet 151 sivile saker (156 i 2023), 91 bevisanker (78 i 2023) og 39 fagdommersaker (40 i 2023). Saksbehandlingstiden er god og lagmannsretten er nå innenfor Stortingets mål om 6 måneders behandlingstid for anker i sivile saker.

Rettsmekling har vært et satsingsområde i året som gikk. Lagmannsretten meklet i overkant av 16 % av de sivile sakene i 2024 med en forlikspersent på 54 %. Dette er høyt, og viser at både parter, prosessfullmektiger og domstolen er tjent med å forsøke mekling. Kostnadene ved tvisten blir lavere, konflikten dempes og partene har kontroll med resultatet. Rettsmeklingsgruppen består av fire (fem) erfarne dommere som har spesialisert seg på dette fagområdet. Interessen for mekling har økt, og resultatene er gode.

Seks dommere avviklet studiepermisjon i 2024, og enkelte benyttet anledningen til å reise utenlands. Flere av dommerne deltar i internasjonalt arbeid, blant annet i Bosnia og Hercegovina. Domstolen var også representert på Nordisk juristmøte i København.

For min egen del var deltakelsen på Nordisk Presidentmøte i Reykjavik i september et høydepunkt. Island viste seg fra sin beste side med vakker natur og ikke minst vulkanutbrudd! Islendingene er staute folk som tåler litt vær, men også de er «på tå hev» når slike naturkrefter raser. Besøket var viktig for å knytte bånd mellom lagmannsrettene i de nordiske landene. Det var lærerikt å få innblikk i de mange likheter – og også noen ulikheter - som hersker mellom våre naboland.

Agder lagmannsrett var vertskap for Førstelagmannsmøtet som ble arrangert i Åsgårdstrand i begynnelsen av september. Det var en glede å kunne ta imot representanter fra alle lagmannsrettene i strålende sommervær. I tillegg til erfaringsutveksling og faglige diskusjoner, gikk turen i Munchs fotspor blant småhus og trange gater. En takk til dere alle for hyggelig og viktig besøk!

Fjorårets leder ble avsluttet med en hyllest til Magnus Lagabøtes landslov og feiringen av 750-års jubileet. Inspirert av historien kom en kollega over en liten bokskatt i et antikvariat. Boken heter «Skiens lagstol gjennom 500 år» og er skrevet av Chr. C. Bruun. Fra boken gjengis:

«Få år efterat den store landslov var gitt, fikk vi i 1276 den nyere bylov. Ved denne fikk vi ordningen med lagmenn og lagting i byene. Det var Bergen, Oslo, Tunsberg og Nidaros som efterhvert først blev utstyrt med lagting, men ikke så mange år senere fikk også Skien og Sarpsborg sådanne - Skidutinget og Borgartinget som de kaltes. P. A. Munch skriver i det norske folks historie, det var et eget Skiduting i Skien for Grenafylket, og det må være oprettet før Udgangen af det 13de Aahundrede..»

Det korte sitatet viser at det har vært dømmende virksomhet i Skien i alle fall siden 1300-tallet, kanskje enda lenger. Skien har, i likhet med andre gamle byer, hatt flere dramatiske bybranner, den siste og største i 1886 hvor hele 244 bygårder brant ned. Heller ikke tinghus eller «rådstuer» ble spart. Et lite glimt fra boken illustrerer forholdene for våre lokale arrestanter på 1700-tallet:

«Vi må, ennu ofre noen ord på rådstuen ved Torvet, hvor lagstolen avsluttet sin virksomhet. Den var i 2 etasjer med en meget høi kjelleretasje under. Siste benyttedes til arrest og fengselsceller, og av Schneider hører vi om at arrestantene holdt

på å lide drukningsdøden i sine celler da Lortebekk gikk over sine bredder. Lortebekk var nemlig grensedelev for rådstuen mot naboeiendommen på østsiden, hvilken eiedes i 1886 av Rasmus Larsens dødsbo. Rasmus Larsen drev jernvareforretning; og han skal ha vært den første som spesialiserte sin forretning. Det ser nok ut til at man ikke alltid tok det så nøie med de rum som anvendtes for arrestantene.»

I dag er hverdagen heldigvis en annen. Det arbeides med oppgradering av tinghusene i Skien, Kristiansand og Arendal. I Tønsberg tar vi i bruk et flunkende nytt tinghus etter rettsferien 2025.

Digitaliseringsprosessen i domstolen er tilnærmet ferdig. Utfordringene knytter seg nå til å videreutvikle disse arbeidsmetodene fremover. Nytt av året er at domstolen så smått har begynt å ta i bruk kunstig intelligens. Advokatene benytter dette i stor grad allerede, og det er viktig at domstolene ikke blir hengende etter. Godt juridisk skjønn og godt dommerhåndverk vil aldri kunne erstattes av en robot – heldigvis – men til mer rutinepregede oppgaver kan også dommere ha nytte av en «co-pilot» ved sin side. Det blir spennende å følge utviklingen videre.

Skien, 6. mars 2025

Guro Vale Kvavik
førstelagmann

Agder lagdømme

Agder lagmannsrett er den tredje største av de seks lagmannsrettene i Norge med sine 35 ansatte. Lagdømmet dekker lagsognene Agder, Vestfold og Telemark.

Agder lagdømme er ankeinstans for følgende tingretter og jordskifteretter:

- Vestfold tingrett
- Telemark tingrett
- Agder tingrett
- Vestfold jordskifterett
- Telemark jordskifterett
- Agder jordskifterett

Rettsstedene i Agder lagdømme:

Lagmannsretten har sitt hovedsete i tinghuset i Skien, der alle ansatte har sin faste arbeidsplass.

I tillegg har lagmannsretten egne rettslokaler i tinghusene i Tønsberg, Arendal og Kristiansand.

Tinghuset i Tollbodgata 45, Kristiansand

Tinghuset i Blødekjær 3, Arendal

Tinghuset i Gjerpensgate 16, Skien

Tinghuset i Anton Jenssensgate 9, Tønsberg. Nytt tinghus i Tønsberg er under bygging og vil tas i bruk fra august 2025

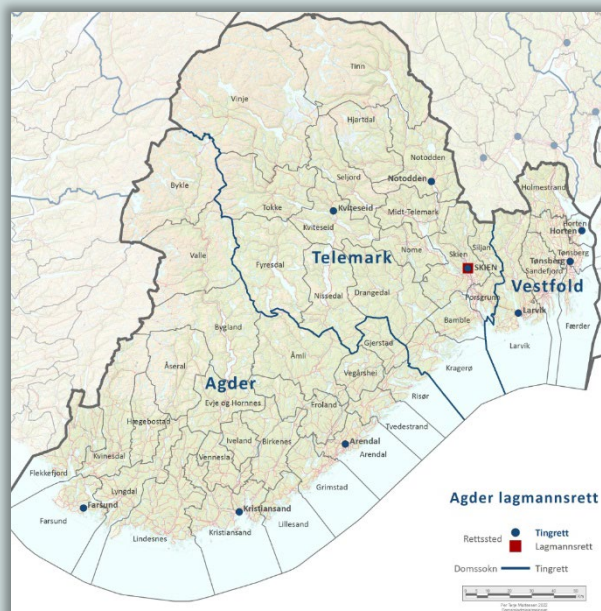
Organisasjon og bemanning

Ledelse

Førstelagmann Guro Vale Kvavik
Lagmann Tone Kleven
Lagmann Atle Degré
Administrasjonssjef Mette Aasland

Lagmannsretten har 35 årsverk. Disse er fordelt på 22 dommerårsverk som inkluderer en førstelagmann, to lagmenn og en jordskiftelagdommer. Videre har vi en administrasjonssjef, en jordskifteutreder, ni saksbehandlere, en administrasjonsrådgiver og en IKT-rådgiver.

Lagmannsretten har i tillegg benyttet 12 ekstraordinære lagdommere i 2024. Ekstraordinære dommere er pensjonerte dommere, som tilkalles til den enkelte sak.

Nyansatt i 2024

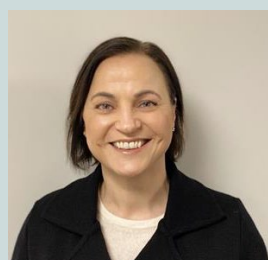
Administrasjonssrådgiver

Elin Dale Meen,
født i 1974 og bor i
Skien.
Hun startet i
stillingen i august
2024. Elin har en
varierte
yrkesbakgrunn

innenfor salg, ledelse, forretningsutvikling og administrasjon. Hun har jobbet som distriktssjef i Norsk Gjenvinning, samt hatt flere lederroller i Viken Fiber og Skagerak Fiber. Elin har studert ved Handelshøyskolen BI, blant annet prosjektledelse, økonomi, finans, HR og personalledelse.

Lagdommer

Ruth Ingrid Brønstad, født i 1974 og bor i Sandefjord. Hun startet i stillingen i september 2024, og hun var også konstituert lagdommer i perioden 01.11.2023 -

30.04.2024. Ruth Ingrid har juridisk embetseksamen ved UiO 1998. Tidligere har hun jobbet i Wiersholm, Kværner Oil & Gas, Tenden Advokatfirma og Advokathuset Sandefjord.

Sluttet i 2024

Espen Ødegaard ble utnevnt som lagdommer i Agder lagmannsrett i 2005. Før det var han blant annet advokat i NHO, Næringsjuridisk avdeling og advokat hos advokatfirmaet Storløkken. Han har

også bakgrunn som advokat fra Norsk Hydro og han har vært ansatt i påtalemyndigheten og i Statens forurensningstilsyn. Da Espen gikk av med pensjon sommeren 2024 hadde han vært ansatt i Agder lagmannsrett i 19 år. Espen har et bredt interessefelt og var blant annet tidlig ute med å arbeide for digitalisering i domstolen. Han er en meget erfaren dommer og en respektert kollega.

Nye meddommere i Agder lagmannsrett

De alminnelige meddommerne spiller en sentral rolle i lagmannsrettens dømmende virksomhet.

I alle straffesaker der bevisene under skyldspørsmålet behandles, og i straffesaker med strafferamme på mer enn seks år, settes retten med fem meddommere og to lagdommere. De syv dommerne behandler alle sakens sider sammen i det som betegnes som en meddomsrett. Denne ordningen erstatter juryordningen som ble besluttet avviklet i 2017.

Hvilke meddommere som gjør tjeneste i den enkelte sak trekkes ut tilfeldig fra utvalgene. Utvalgene oppnevnes av kommunene i lagsognet for en periode på fire år. Kommunene har i 2024 oppnevnt meddommere som begynte sin tjeneste fra 2024. Det fremgår av domstolloven § 67 at utvalgene skal ha en allsidig sammensetning, slik at de best mulig representerer alle deler av befolkningen. Det står også at kommunene skal oppfordre allmennheten til å forslå kandidater til vervet.

Til sammen er det 846 personer i Agder lagmannsretts meddommerutvalg. Det er ett utvalg av kvinner og ett av menn fra hvert lagsogn. Antallet meddommere er beregnet ut fra at hver meddommer skal delta i retten rundt to ganger per år.

Utvalget i Agder består av 390 personer, hvorav de største er Kristiansand med 142 og Arendal med 50. De minste kommunene Åmli, Åseral, Bygland, Bykle, Iveland og Valle oppnevner hver to personer.

I Vestfold er utvalget på 240 personer oppnevnt av kommunene i Færder, Holmestrand, Horten, Larvik, Sandefjord og Tønsberg.

Fra Telemark er utvalget på 216 personer der Skien og Porsgrunn kommuner oppnevner til sammen 106 personer. De minste kommunene og Fyresdal, Hjartdal og Nissedal oppnevner hver to medlemmer.

Hovedtrekk i saksavviklingen

Saksavviklingen i 2024 var ved Agder lagmannsrett hovedsakelig som foregående år. Vi ser at tendensen med at sakene øker i omfang fortsetter. Dette gjelder både for sivile saker og straffesakene.

Agder lagmannsrett behandler saker innenfor de fleste rettsområder. Det er derfor stor bredde i de spørsmål som retten skal ta stilling til.

Saker med muntlig ankeforhandling gjennomføres ved våre faste rettssteder i lagdømmet, som er ved tinghusene i Tønsberg, Skien, Arendal og Kristiansand. Over halvparten, om lag 60 %, av disse sakene gjennomføres utenfor Skien, hvor vårt hovedkontor ligger og der hvor alle dommerne har sin faste arbeidsplass. Det betyr at lagdommernes hverdag innbefatter mye reisevirksomhet.

Saksbehandlingstiden varierer og er i hovedsak avhengig av hvilken type sak det gjelder. Tidsbruken er lengst for sakene som skal behandles i muntlig ankeforhandling. Dette gjelder anker over dom i sivile saker og straffesaker. Det er ikke bare lengden på ankeforhandlingen som påvirker saksbehandlingstiden. Også aktørenes kapasitet er av betydning. Det er ikke sjelden utfordrende å finne tidspunkt hvor samtlige aktører - advokater, aktører, bistandsadvokater, forsvarere, sakkyndige og tolker, kan møte. Vår berammer har mange «baller å lande» i denne sammenheng, og hvor også antallet dommerstillinger og rettssalskapasiteten kan være begrensende faktorer.

Saksinngangen viser en liten oppgang dette året. Vi mottok 1213 saker og avgjorde 1182

saker. For 2023 var tallene henholdsvis 1198 og 1190 saker.

424 av de innkomne sakene gjaldt anker i sivile saker. Av disse var 215 anke over sivil dom. Vi avgjorde 197 slike anker med en gjennomsnittlig saksbehandlingstid på 4,7 måneder. Innkomne overskjønn utgjorde 4, og vi avgjorde 4. I tillegg mottok vi 17 førsteinstanssaker, og avgjorde 13 med saksbehandlingstid på 6,4 måneder. Det kom inn 9 anker i jordskiftesak i 2024, og vi avgjorde 8.

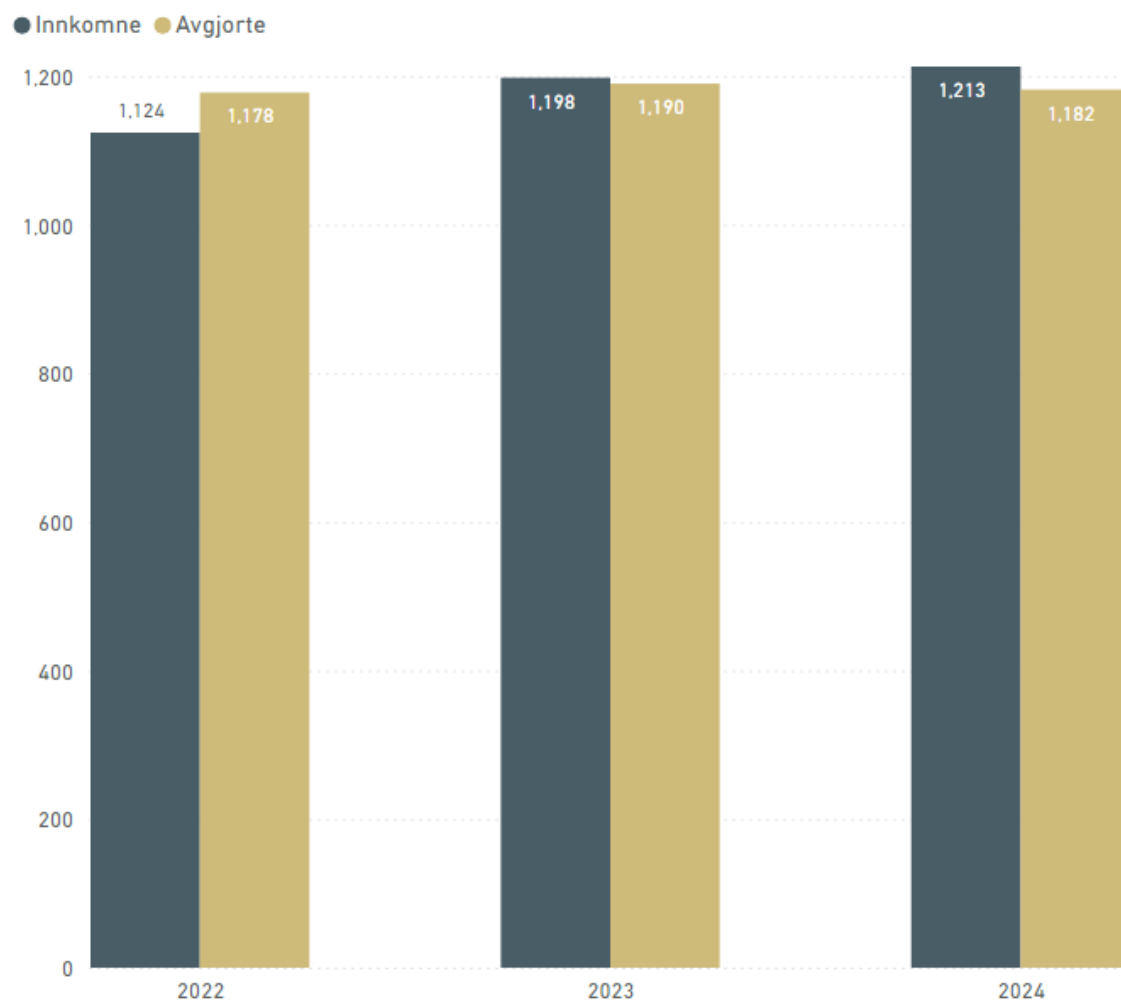
Lagmannsretten registrerte foregående år en oppgang i innkomne anker over sivile kjennelser og beslutninger. Vi mottok 192 og avgjorde 185. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid var om lag 1 måned.

776 av saken vi mottok i 2024 gjaldt anker i straffesak. Vi avgjorde 775. Av de innkomne straffesakene var 309 anke over dom. Vi avgjorde 307 samme år. Dette utgjør en nedgang fra 2023, hvor det kom inn 366 anker over dom i straffesak. Saksbehandlingstiden for henviste bevisaker var for fjoråret 5,2 måneder, 4 måneder for begrenset anke med meddomsrett og 3,7 måneder for fagdommersakene.

Andelen henviste straffeanker avviker lite fra tidligere år. I 2024 ble ca. 43 % av straffesakene fremmet til ankeforhandling. Anke over straffedom med strafferamme over 6 år var ca. 75 %.

467 av straffesakene som kom inn gjaldt anke over kjennelser og beslutninger. Vi avgjorde 468 saker med en saksbehandlingstid på 0,2 måneder. Økning av anker som gjelder varetektsfengsling fortsetter. Vi mottok 310 slike saker mot 227 i 2022.

Innkomne og avgjorte saker - årlig total

Rettsmeklingsarbeidet

Rettsmekling er et satsingsområde for lagmannsretten. Vi har stor tro på at rettsmekling i sivile saker ofte er et godt alternativ til ordinær domstolsbehandling. Gjennom ett eller flere rettsmeklingsmøter vil en godt forberedt rettsmekler bistå partene til

å finne en løsning på saken. Partene får et større ansvar for resultatet, de sparer tid og advokatkostnader, det kan være forsonende og det kan åpne for løsninger om det som er viktig for partene utover det som er omfattet av den rettslige tvisten.

I 2024 har lagmannsretten berammet rettsmekling i over 30 saker, som utgjør 17 prosent av lagmannsrettens sivile saker. Statistikken viser at det er oppnådd forlik i eller etter rettsmeklingsmøte i rundt 74 prosent av sakene der det har vært meklet. Av disse er de fleste forlikene inngått i selve rettsmeklingen, men en god del er også inngått eller formalisert i tiden etter mekling.

Også for domstolen er dette en effektiv tvisteløsningsmåte. Uten forlik i disse sakene ville det medgått rundt 50 rettsdager. Med tre dommere i hver sak blir det over 150 sparte dommerdagsverk i tillegg til omtrent like mye tid som ville vært brukt til domskrivning.

Det er et mangfold av sakstyper som kan egne seg for rettsmekling. I 2024 har lagmannsretten blant annet meklet

foreldretvister, tvister om skifteoppgjør etter ekteskap og tvister om styreansvar, kontraktsrett, arbeidsrett, forsikringssaker, fast eiendom, hestehandel og erstatning for personskade.

Rettsmeklingen er organisert gjennom en egen rettsmeklergruppe av lagdommere som i 2024 har bestått av lagdommerne Sile Stenvik, Beate

Storesund Bolt, Gisle A. Johnson, jordskiftelagdommer Erik Nord og lagmann Atle Degré. Flere av lagdommerne i rettsmeklergruppen har- eller er i ferd med å fullføre domstoladministrasjonens kompetanseløp for rettsmeklere

WebSak

Av saksbehandler Anne Lene Grini Kvam

Domstoladministrasjonens styre vedtok i september 2023 å innføre det digitale saks- og arkivsystemet ACOS WebSak for administrative saker i alle domstolene, samt etableringen av en felles arkivtjeneste plassert i Trondheim. Målet for prosjektet er å få på plass gode arkivrutiner i sin helhet, og sikre at domstolene og Domstoladministrasjonen følger lovverket på dette området. I det ligger at vi skal arkivere, lagre og også kunne gi innsyn i det administrative arbeidet vi gjør. Dette bidrar til åpenhet, og også tilliten til virksomheten vår. Innføring av WebSak og felles rutiner for arkivering øker sikkerheten og personvernet i domstolenes informasjonsforvaltning.

Prosjektleder og arkivleder for felles arkivtjeneste er seniorrådgiver Trine Aunaas. Prosjektet har etablert arbeidsgrupper for hver instans. Deres oppgave har vært å kartlegge dagens arbeidsområder i

domstolene og utvikle felles arkivrutiner. Det har i prosessen vært gjennomført flere kompetansetiltak for å sikre kunnskap om

kravene som settes til oss som offentlig virksomhet. Dette vil bidra til å skape en god kultur for arkivering. Arkivtjenesten har fagmiljøet og den arkivfaglige kompetansen, og sammen med medarbeiderne i domstolene skal vi sikre en god forvaltning av dokumentene våre.

Innen utgangen av 2025 skal alle domstolene over på WebSak som sitt verktøy for lagring, arkivering og ivaretagelse av administrative dokumenter. Agder lagmannsrett implementerte WebSak i slutten av oktober 2024.

Studietur til Oslo

Hele lagmannsretten besøkte i juni 2024 både Høyesterett og Stortinget.

Høyesterettsjustitiarius Toril M. Øie og et knippe dommere tok oss gjestfritt imot og viste rundt i Høyesteretts hus. Vi fikk en grundig innsikt i Høyesteretts arbeid og organisering, og innspill til hvordan lagmannsretten kan bidra til at Høyesterett kan fylle sin rolle som preudikatdomstol.

På Stortinget fikk vi en grundig innføring i byggets spennende historie, før vi ble tatt med på omvisning i flotte saler og rom. Etter dette ble vi tatt imot av Stortingets direktør, Kyrre Grimstad. Han utdypet

forelesningen vi hadde fått under omvisningen og fortalte om sin og administrasjonens funksjoner.

Arendalsuka

Av lagmann Atle Degré

Agder lagmannsrett deltok også i august 2024 med egen programpost på Arendalsuka. Tema var domstolenes bevisvurdering, under tittelen «Hvordan kan justismord skje?» Presentasjonen handlet om prinsippet om at ingen skal straffedømmes hvis det er rimelig tvil om at man har begått den straffbare handlingen og er skyldig, men at det likevel skjer at uskyldige blir dømt. Et panel bestående av lagdommer Knut Kolloen, statsadvokat Håvard Ryengen fra Agder statsadvokatembete og advokat og fast forsvarer Robert Dyrnes Hovland fra firmaet Sørlandsadvokatene med lagmann Atle Degré diskuterte hvordan domstolen,

påtalemyndighet og forsvarer håndterer kravene til bevisvil under ulike deler av rettergangen. Programmet var del av et felles arrangement med Agder tingrett, Agder jordskifterett og domstolsadministrasjonen i tinghuset og i Arendal gamle rådhus. Andre temaer var barn og kriminalitet – hurtigspor for unge lovbyggere, risiko for og håndtering av KI-genererte bevis, hva jordskifteretten kan hjelpe folk med og hvordan Norge forholder seg til presset på domstolenes uavhengighet og rettsstaten i andre land.

I 2025 er vi i Arendal igjen med nye aktuelle temaer fra domstolenes virke.

Prosjektarbeid i Bosnia og Hercegovina

Av lagdommer Kristine Schilling

Siden 2021 har undertegnede vært engasjert av Domstoladministrasjonen til et prosjekt i Bosnia og Hercegovina knyttet til effektivitet og økt kvalitet i straffesaker (*Improving Court Efficiency and Accountability of Judges and Prosecutors in BiH*).

Den norske delegasjonen har bestått av pensjonert lagdommer Wiggo Storhaug Larssen og sorenskriver Anne Gro Aanensen Kleven, i tillegg til meg selv. Arbeidet har vært utført i samarbeid med *Rechtspraak* og nederlandske dommere, under ledelse av det bosniske domstolrådet HJPC (*High Judicial*

and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina).

Arbeidet har foregått i første- og andreinstansdomstolene i hovedstaden Sarajevo og i byene Zenica og Bijeljina (som ligger i Republika Srpska). I snitt har gruppen vært på reise til Bosnia fem uker årlig. Under besøkene har vi møtt representanter fra domstolene, påtalemyndigheten og advokatstanden, og vært til stede under rettsmøter blant annet for å observere implementeringen av de retningslinjer og tiltak som har vært utviklet underveis i prosjektet.

Hovedutfordringene i Bosnia synes knyttet til lang saksbehandlingstid som blant annet skyldes at en hovedforhandling deles opp i for mange og korte rettsmøter. Blant dommere og domstolledere synes det også å være en akseptert lav terskel for å beslutte utsettelse av rettsmøter. Gruppen har derfor blant annet jobbet med dommerens rolle og aktiv saksstyring. Det har vært utarbeidet retningslinjer med prosessuelle verktøy for å nekte utsettelse. Videre har gjennomføring og temaer for saksforberedende møter vært drøftet, og maler og sjekklister er blitt utarbeidet. Under prosjektets forstadium med «fact finding» ble det avdekket manglende kommunikasjon mellom ledelsene i de forskjellige instansene og mellom domstolene og påtalemyndigheten. Denne delen av prosjektet endte med konkrete resultat hvor flere domstoler nå har innført jevnlig dialogmøter.

Den evige flammen er et minnesmerke over de militære og sivile ofre fra andre verdenskrig i Sarajevo, Bosnia-Hercegovina. Minnesmerket ble innviet 6. april 1946, førsteårsdagen for frigjøringen av Sarajevo fra den fire år lange okkupasjonen av Nazi-Tyskland og den fascistiske uavhengige staten Kroatia

Prosjektet var opprinnelig finansiert frem til våren 2025. Da det var ønskelig at implementeringsfasen skulle utvides til ut året, avsluttet Aanensen Kleven og meg selv vår del av oppdraget ved vårt siste besøk i november 2024, og Storhaug Larssen vil sammen med en av de nederlandske kollegaene følge prosjektet videre i den avsluttende fasen.

Reisene til Bosnia, besøkene og møtene ved domstolene - og ikke minst kjennskap og vennskap med flere i HJPC - har vært lærerikt, og noe jeg er takknemlig for å ha fått være en del av. Det er uten tvil mange i Bosnia som er engasjerte og opptatte av å bidra til at landet deres går fremover i utviklingen mot rettsprosesser av høy internasjonal standard, som kan øke folkets tillit til rettssystemet og sikre uavhengige domstoler og stabilitet i et noe urolig politisk landskap.

I tillegg til den norske delegasjonen (pensjonert lagdommer Wiggo Storhaug Larssen, sorenskriver Anne Gro Aanensen Kleven og Kristine Schilling), er bildet av medlemmer av den nederlandske delegasjonen og prosjektgruppen i domstolrådet i Bosnia HJPC

Nordisk juristmøte

150-års jubileum i København

Av lagdommer Ingeborg Fogt Bergby

I august 2024 gikk det storslåtte jubileumsmøtet av stabelen i København. Over 1000 deltakere fra alle de nordiske landene møttes for debatt om aktuelle juridiske temaer, faglig utveksling og sosialt påfyll. Agder lagmannsrett stilte med lagdommer Rune B. Hansen og undertegnede. Vi hadde et interessant, lærerikt, hektisk og veldig hyggelig juristmøte i København.

Initiativet til å etablere Nordisk juristmøte i 1872 var basert på ideen om faglig kontakt og diskusjon mellom nordiske dommere, rettsforskere, forvaltningsjurister, advokater og påtalejurister. Tanken var å skape en felles nordisk lovbok, men denne ble aldri realisert. Arbeidet resulterte i stedet i konkret lovgivning, blant annet avtaleloven og kjøpsloven, som bygget på felles verdier, ønsket om et velfungerende samarbeid i Norden og at borgerne som flytter rundt mellom landene møtes av ensartede regler.

Helsingforsavtalen fra 1962 formaliserte samarbeidet. Samarbeidsavtalen mellom Norge, Danmark, Finland, Island og Sverige fastslår i artikkel 1 at: «Avtalepartene skal søke å bevare og ytterligere utvikle

samarbeidet mellom landene på det rettslige, kulturelle, sosiale og økonomiske området».

De nordiske juristmøtene dekker i dag et vidt spekter av juridiske temaer. Man skal diskutere – som det heter i vedtektene – «rätts- og lagstiftningsfrågor som äro av vikt för de nordiska rikena». Blant hovedtemaene for jubileumsmøtet var krig og konflikt, access to justice, domstolsrelaterte temaer og klima og bæredyktighet. Lagdommer Hansen og jeg deltok på ulike seksjoner, blant annet om tolking i domstolene, kunstig intelligens, offentliggjøring av dommer, nordisk lovsamarbeid og prøving av forvaltningsavgjørelser i de nordiske landene.

Hovedinnleder på seksjonsmøtet om tolking i domstolene med undertittelen «Er kvaliteten på tolkingen i nordiske domstoler god nok for å ivareta rettssikkerheten?», var daværende tingrettsdommer, nå justisminister, Astri Aas-Hansen. Hun fenget umiddelbart alle tilhørerne da hun fortalte om sine to tidligere kollegaer i advokatfirmaet Elden som bisto

Fritz Moen under behandlingen av gjenopptakelsesbegjæringen i Hålogaland lagmannsrett i 2002. Døvetolkene oppdaget – ved gjennomgang av videopptak av Moens forklaring – at de hadde foretatt en alvorlig feiltolking. De hadde tolket at Moen tilsto drapene, men ved gjennomgangen viste det seg at han hadde sagt «De sa at jeg drepte».

Under den etterfølgende debatten fortalte lagdommer Hansen om en erfaring han gjorde i sin tid som sysselmann på Svalbard. I en drapssak tolket den russiske rettstolken konsekvent til fordel for den tiltalte.

Temaet for avslutningsdebatten var ytringsfrihet under press, hvor særlig koranbrenningene i Danmark og Sverige og gjeninnføringen av en blasfemibestemmelse i den danske straffeloven ble diskutert.

De sosiale høydepunktene var åpningen i Københavns rådhus, jubileumsmiddagen og de private middagene, hvor danske jurister åpner sine hjem og inviterer ukjente, nordiske kollegaer. Fantastisk hyggelig!

Noen saker gjennom året

Sivile saker

Ansvar for feil ved leilighetsbygg i Sandefjord

Et bygg med fire leiligheter ble oppført uten brannprosjektering, slik at bygget ble brannfarlig og kunne ikke brukes. Entreprenøren var gått konkurs. Byggherren saksøkte i to ulike saker henholdsvis arkitektfirmaet som sto som ansvarlig søker, og en rådgivende ingeniør som hadde hatt et begrenset oppdrag. Vestfold tingrett hadde i begge sakene frifunnet de saksøkte. Begge ankesakene ble behandlet av Agder lagmannsrett i 2024. I lovdata-sammendragene er sakene omtalt omtrent slik:

LA-2023-97985 – mot arkitekten og dets forsikringsselskap

Arkitektfirmaet som ansvarlig søker for prosjektet, ble holdt ansvarlig på grunnlag av manglende ansvarsbelegging. Plikten fulgte både av avtale med eier av bygget samt etter de offentligrettslige regler. Bruddet på plikten

til å ansvarsbelegge denne prosjekteringsoppgaven var alene tilstrekkelig til å konstatere at arkitektfirmaets ansatte hadde forårsaket tiltakshavers tap ved uaktsomhet. Lagmannsretten kom til at det var nødvendig å rive og føre opp nytt bygg, men at totalkostnaden måtte lempes. Det forelå en ansvarsbegrensning i forsikringen, som medførte at arkitektfirmaets forsikringsselskaps ansvar ble begrenset til ikke å gjelde hele tapet. Det ble ikke ansett å være årsakssammenheng mellom arkitektselskapets forsømmelse og kostnader til sakkyndige og juridiske bistand til å forfølge andre mangler og feil ved bygget. Det var reklamert i tide, og kravet var ikke foreldet. Medvirkning forelå heller ikke. Kravet var heller ikke trukket og således oppgitt. Anken til Høyesterett ble nektet fremmet.

LA-2023-151959 – mot ingeniørfirmaet

Et konsulentfirma ble dømt til å betale kr 30 000 000 i erstatning og kr 12 000 000 i sakskostnader. En rådgiver i firmaet hadde fra tidligere oppdrag for leverandøren kunnskap om at grunnmursystemet og etasjeskillerne

(ribbedekk) to år tidligere ikke hadde tilstrekkelig godkjenning for å møte byggets brannkrav i henhold til krav i TEK 10 § 2-1. Han foretok seg likevel ingenting for å få avklart om produktene hadde fått godkjenning da han fikk i oppdrag å lage foreløpig brannkonsept for bygget. Rådgiveren var underlagt et strengt profesjonsansvar og unnlåtelsen var uaktsom. Det var adekvat årsakssammenheng mellom unnlåtelsen og tapet. Byggherren ble tilkjent kr 53 000 000 i erstatning. Kravet ble lempet, særlig fordi tapet er ekstraordinært stort og utover hva som er vanlig og påregnelig ved denne type oppdrag. Ingeniørfirmaets anke til Høyesterett er tillatt fremmet, og ventes behandlet i 2025, og da med Rådgivende Ingeniørers Forening som partshjelper.

Alle gründerne fikk sin del av millionoppgjør. Sak om avtaleloven § 36, LA-2023-176116

Det er et viktig prinsipp i norsk rett at man skal holde det som avtales. Dette innebærer at det heller ikke kan kreves mer eller mindre enn det som er avtalt. Noen ganger er likevel avtaler så urimelige – urettferdige – for noen av partene at retten kan avgjøre at hele avtalen settes til side. Lagmannsretten behandlet en slik sak i juni 2024.

Bakgrunnen for det hele var seks gründere som sammen hadde startet det maritime industriselskapet Red Rock i Grimstad/Kristiansand. Etter noen år – i 2017 – var de seks enige om at selskapet var verd 90 millioner kroner og at det nå var på tide å selge selskapet til en utenforstående investor. To av dem mente at selskapet ville være mer attraktivt hvis det bare var to aksjeeiere i stedet for seks. Det ble derfor avtalt at to av dem (kjøperne) skulle kjøpe aksjene til de fire andre (selgerne) for nesten 41 millioner kroner.

De to kjøperne hadde ikke penger til å betale, og betalingsfristen ble derfor utsatt flere ganger. På et tidspunkt ble aksjene formelt

overdratt fra de fire selgerne til de to kjøperne. De fire fikk fortsatt ikke betalt, men fikk sikkerhet for pant og en avtale om løpende renter.

Våren 2021 forhandlet de to som så hadde full kontroll over selskapet videre med å få inn investorer og klarte i juni/juli å lande en slik avtale. Til de fire andre ble det formidlet at selskapet var nær konkurs, men at det var mulig å redde det hvis de fire gikk med på kun å få en liten andel av det de egentlig hadde avtalt fire år tidligere.

De seks inngikk så enda en ny oppgjørsavtale. I stedet for betaling av 41 millioner pluss påløpt rente skulle de fire selgerne få 12 millioner uten renter.

Høsten 2022 oppdaget de fire selgerne via offentlige skattelister at de to kjøperne hadde omsetning på mange millioner i 2021. Det kom da for dagen at selskapet året før var solgt for 180 millioner kroner til den eksterne investoren.

De fire reiste søksmål for Agder tingrett med krav om oppgjør etter den opprinnelige avtalen. Tingretten kom i 2023 til at avtalene ikke kunne tolkes slik de fire ønsket, og kom under betydelig tvil til at den siste avtalen ikke skulle settes til side. De to kjøperne fikk derfor beholde hele milliongevinsten selv.

De fire selgerne anket saken til lagmannsretten, som behandlet saken i juni 2024. Som tingretten mente lagmannsretten at de første avtalene ikke kunne *tolkes* slik at de fire ikke kunne kreve oppgjør, men i motsetning til tingretten kom lagmannsretten til at den siste oppgjørsavtalen var så *urimelig* at den måtte settes til side i sin helhet etter avtaleloven § 36.

Lagmannsretten vektla særlig formålet med avtalene (at alle seks skulle få betalt for den

mangeårige felles gründervirksomheten), forholdet partene imellom (de fire selgernes sterke tillit til opplysninger fra de to kjøperne som hadde kontroll på selskapet), og at de to kjøperne hadde opptrådt illojalt ved å holde tilbake opplysninger om selskapets reelle verdi og forhandlinger med den nye investoren. Også det som skjedde etter inngåelsen av oppgjørsavtalen gjorde avtalen urimelig fordi to av de seks ble svært rike mens fire av de seks fikk sitt opprinnelige krav kraftig redusert. De to kjøperne hadde hatt kontroll over selskapet og kunne utforme oppgjørsavtalen til sin fordel med kunnskap de fire selgerne ikke hadde.

Lagmannsretten satte derfor hele oppgjørsavtalen til side etter avtaleloven § 36. Resultatet ble at de fire selgerne kunne få oppgjør som om den siste oppgjørsavtalen ikke var inngått, dvs. 41 millioner pluss nesten fire år med påløpte renter.

Etter dette var det de to kjøpernes tur til å anke, denne gang til Høyesterett. De fire selgerne fokuserte der kun på at den siste avtalen var urimelig etter avtaleloven § 36, eventuelt at den var ugyldig etter § 33. Høyesterett var i 2025 enig med lagmannsretten i at oppgjørsavtalen var urimelig og måtte settes til side etter § 36, se dommen i HR-2025-251-A. Høyesterett var videre enig med lagmannsretten i at selv om de fire gründerne hadde hvert sitt aksjeselskap, så var det ulikt styrkeforhold og kunnskap mellom dem. Siden de to kjøperne kontrollerte selskapet (en ulikevekt mellom partene), hadde de en skjerpet kontraktsrettslig lojalitetsplikt overfor sine tidligere medgründere.

Erstatning fra staten for ulovlig vedtak om avliving av geiter, LA-2023-95127

Geiteholder ble tilkjent erstatning som følge av Mattilsynets hastedvedtak om avvikling etter dyrevelferdsloven. Geitene som ble holdt på holmer i Grimstad-skjærgården ble avlivet av

Mattilsynet uten underretning og forhåndsvarsel. Vedtaket led av en rekke saksbehandlingsfeil. Mattilsynets klageorgan hadde kjent vedtaket ugyldig, men avslo krav på erstatning. Staten anførte at erstatningskravet var foreldet fordi foreldelsesfristen løp fra avviklingsvedtaket, og fikk medhold av tingretten. Lagmannsretten fant etter en konkret vurdering at geiteholderen ikke hadde hatt nødvendig kunnskap om ansvarsgrunnlaget før tidligst etter klageinstansens vedtak, og at kravet derfor ikke var foreldet. Lagmannsretten kom videre til at feilene som Mattilsynet hadde gjort ga grunnlag for at staten skulle erstatte dyreeierens tap.

Straffesaker

Kilen-drapet, LA-2023-127243-3

En mann ble i april 2021 skutt på åpen gate i Kilen-området i Tønsberg, og døde kort etter. Fire unge menn ble dømt for drapet og ulike former for medvirkning til det. Ankesaken gikk over en femukers periode i tinghuset i Horten. For lagmannsretten var selve skytingen erkjent. Det sentrale spørsmålet var om planen var å drepe, eller om det «bare» var å lemleste offeret.

Straffen for hovedmannen A som var den som planla og organiserte drapet, ble satt til fengsel i 17 år. Han hadde blant annet skaffet en elektronisk tracker som ble satt på drapsofferets bil i tiden før drapet slik at de kunne følge bevegelsene hans.

Motivet for drapet var hans motsetningsforhold til mannen som ble drept. På drapskvelden var hovedmannen utenbys.

Mannen som skjøt - B - ble dømt til fengsel i 16 år. Tingretten hadde dømt ham til forvaring, slik også påtalemyndigheten hadde påstått, men lagmannsretten mente vilkårene ikke var oppfylt.

En tredje mann – C - ble dømt til 16 års fengsel for blant annet å ha skaffet bilen som ble brukt og ha vært sjåfør på drapskvelden. Han satte fyr på bilen senere samme kveld, og brant da også klærne som var brukt under drapet.

En fjerde og yngre mann – D – ble dømt til 13 års fengsel for medvirkning. Av dette var ett år for et annet forhold. Han hadde vært til stede og med under planlegging og forberedelsene, og han var sammen med hovedmannen utenbys på drapskvelden for å bidra til hans alibi. Politiet etterforsket ham blant annet gjennom infiltrasjon, ved bruk av dekkagenter (undercover agenter) for å få hans fortrolighet. Under dette skrøt han også av sitt kjennskap til og delaktighet i drapet. Agentene vitnet under ankeforhandlingen. Da saken gikk for tingretten ble det avgjort at bevisene kunne føres, men lagmannsretten fant ut fra slik beviset fremsto at det ville stride mot retten til rettferdig rettergang å vektlegge bevisene.

Høyesteretts ankeutvalg slapp ikke ankene inn til behandling i Høyesterett.

Barneekteskap i Bulgaria, LA-2023-183523

Et ektepar og deres sønn var tiltalt for å ha etablert en ekteskapslignende forbindelse med noen som var under 18 år. De tre var bosatt i Norge, men opprinnelig fra Bulgaria. Sønnen på 23 år kom i kontakt med en jente på 14 år som bodde i Bulgaria, og de innledet et kjæresteforhold. Det ble gjennomført ekteskapslignende sermonier i Bulgaria, utvekslet gaver og den unge jenta ble med til Norge der de ble stoppet på flyplassen. Lagmannsretten kom til at det var inngått et ekteskapslignende forhold, som er forbudt etter straffeloven. Det ble også avgjort at forholdet kunne straffes i Norge, selv om det hadde funnet sted i Bulgaria og ikke var

straffbart der. Sønnen ble også dømt for besittelse av seksualiserte bilder av mindreårige – for lettkleddesoverromsbilder han hadde av sin kjæreste. I lagmannsretten ble sønnen og faren dømt til fengsel i 11 måneder. Moren ble dømt til fengsel i syv måneder fordi hennes rolle var mindre sentral. De ble også dømt til å betale erstatning til jenta på 75 000 kroner.

Høyesterett behandlet anken i HR-2024-2161-A. Høyesteretts flertall var enig med lagmannsretten i at forholdet kunne pådømmes i Norge. Høyesterett var enig i at sønnen kunne dømmes for besittelse av seksualiserte bilder av mindreårige. Det ble gjort en konkret vurdering av bildene og konkludert med at noen av dem ble rammet av forbudet og noen ikke. Høyesterett økte straffen til ett år og to måneder for sønnen. Også faren fikk ett år og to måneder for sin medvirkning. For moren ble lagmannsrettens straffutmåling på syv måneder fengsel opprettholdt. Erstatningen de ble dømt til å betale jenta ble økt til 120 000 kroner.

TJØME II – straffansvar for ulovlig prosjektering og uriktige og villedende opplysninger til plan- og bygningsmyndighetene, LA-2024-67745

Agder lagmannsrett avsa 10. desember 2024 dom i saken mot en arkitekt som stod tiltalt for brudd på plikter etter plan- og bygningsloven i to konkrete byggesaker i gamle Tjøme (nå Færder) kommune.

Opptakten til denne straffesaken fant sted sommeren 2017, da Tjøme kommune gjennom publikumshenvendelser og medieoppslag ble gjort kjent med mulige kritikkverdige forhold i byggesaksavdelingen i kommunen. Kritikken gikk blant annet ut på at det skulle eksistere nære bånd mellom ansatte i byggesaksavdelingen og et lokalt arkitektkontor. Dette ble starten på den såkalte Tjømesaken, hvor det i en lang rekke medieoppslag er blitt satt søkelys på ulike sider ved byggeaktiviteten som i lengre tid har funnet sted i Tjømeskjærgården.

Saken ble etterforsket av Økokrim langs to spor, både med henblikk på mulig korrupsjon og tjenestefeil begått av ansatte i byggesaksavdelingen. I april 2020 reiste Økokrim korrupsjonstiltale mot lederen av kommunens byggesaksavdeling og den aktuelle arkitekten. Et sentralt spørsmål i den saken var hvorvidt straffansvar for korrupsjon er betinget av at en fordel (bestikkelse) er gitt på vilkår eller forutsetning om en motytelse fra den som mottar fordelene. Dette lovtolkingsspørsmålet ble avklart av Høyesterett (HR-2022-1278-A), som slo fast at korrupsjon også omfatter såkalt "smøring" hvor det ikke kan påvises noen direkte årsakssammenheng mellom bestikkelsen og en eventuell motytelse fra den som er blitt bestukket. Etter dette ble både arkitekten og byggesakslederen domfelt for grov korrupsjon ved Agder lagmannsretts dom av 4. januar 2023 (LA-2022-118883).

I mai 2023 ble arkitekten på nytt satt under tiltale, denne gang for brudd på bestemmelser i plan- og bygningsloven i forbindelse med to byggeprosjekter han og hans firma hadde vært involvert i på Tjøme. Samtidig ble byggesakslederen og en byggesaksbehandler tiltalt for tjenestefeil, blant annet for brudd på habilitetsregler.

Anklagen mot arkitekten gikk ut på at han i rollen som ansvarlig søker hadde gitt uriktige og villedende opplysninger til bygningsmyndighetene, og at han hadde prosjektert tiltak som var i strid med bestemmelser i kommunes planverk og plan- og bygningslovens generelle forbud mot bygging i strandsonen (§ 1-8).

Tingretten kom til at samtlige vilkår for straffansvar var oppfylt, og dømte arkitekten til fengsel i 90 dager. Siden forholdet var begått forut for korrupsjonsdommen, måtte straffen ta hensyn til hva som ville blitt den samlede straffen dersom de to sakene hadde blitt pådømt samtidig, jf. prinsippet i straffeloven § 82.

Arkitekten anket til lagmannsretten, og anførte at det han hadde gjort ikke var straffbart. Lagmannsretten behandlet saken over 12 rettsdager, i tidsrommet 5. - 22.

november. I tillegg til tiltaltes forklaring, mottok lagmannsretten forklaring fra 20 vitner, hvorav tre var sakkyndige. Dokumentbevisene i saken utgjorde om lag 6000 sider, herunder en mengde arkitekttegninger og materiale produsert av arkitektkontoret i forbindelse med de to byggesakene som straffesaken knyttet seg til. Lagmannsretten var også på befaring på de to eiendommene. Mens tingretten den forutgående vinteren hadde måttet avlyse sin befaring på grunn av snø og uvær, var værgudene på rettspleiens side denne tirsdagen midt i november.

Foto: Emira Holmøy, Tønsberg blad

Eiendommen midt i Røssesundet bar preg av å ha stått ubrukt siden 2015. Det store byggeprosjektet som arkitekten hadde jobbet med på oppdrag fra en investor i England, hadde aldri blitt realisert. Lagmannsretten var etter bevisførselen ikke i tvil om at grunnen til dette var at prosjektet ble stoppet av Færder kommune etter kommunesammenslåingen i 2018. Basert på det omfattende tegningsmaterialet som var produsert av arkitektens kontor og de øvrige omstendighetene i saken, var lagmannsretten ikke i tvil om at arkitekten hadde prosjektert og hatt til hensikt å realisere et tiltak som på en rekke punkter var i strid med bestemmelser i kommunens arealplan og reguleringsplanen som gjaldt for området. Lagmannsretten fant det klart at rammetillatelsene som Tjøme kommune hadde gitt, var basert på en rekke uriktige og villedende opplysninger i søknadene fra arkitektkontoret.

Byggeprosjektet på den andre eiendommen var av langt mindre dimensjoner. Her var to boder revet og bygget opp igjen som helt nye bygg. Den ene boden var innredet som anneks, og hadde fått lagt inn vann og avløp. Tiltakene var imidlertid omsøkt og godkjent av kommunen som *fasadeendring*. Dette er det eneste tiltaket i 100-metersbeltet langs sjøen som ikke er omfattet av byggeforbudet i plan- og bygningsloven § 1-8.

Lagmannsretten var enig med påtalemyndigheten i at tiltakene på eiendommen åpenbart ikke kunne anses som fasadeendringer, men at det i realiteten var snakk om en søknadspliktig *riving* og *gjenoppføring*. Tiltakene var derfor i strid med byggeforbudet i strandsonen, og ville være avhengig av dispensasjon.

Lagmannsretten fant at arkitekten forsettlig hadde gitt Tjøme kommune uriktige opplysninger da han søkte om fasadeendring uten å samtidig opplyse om at eksisterende bygninger skulle rives. Han hadde dermed underslått at det i realiteten var snakk om tiltak i strid med byggeforbudet. Hadde søknaden gitt korrekte opplysninger om hva som skulle utføres, ville ikke saken ha blitt avgjort administrativt av kommunens byggesaksavdeling på delegert myndighet, men blitt forelagt statsforvalteren til uttalelse og deretter avgjort av kommunens utvalg for plan og miljø.

Arkitekten ble etter dette på nytt domfelt i samsvar med tiltalen. Lagmannsretten fant ikke at det kunne få betydning for straffansvaret at Tjøme kommune tilsynelatende hadde ført en svært liberal praksis med hensyn til hva som ble ansett å være omfattet av lovens begrep "fasadeendring". Om kommunens saksbehandling hadde sammenheng med de tette forbindelsene mellom arkitekten og sentrale personer i byggesaksavdelingen, tok lagmannsretten ikke stilling til. Arkitekten hadde uansett gjort seg skyldig i en bevisst omgåelse av regelverket, men hadde handlet i

den tro at dette ikke ville få konsekvenser. Lagmannsretten la til grunn at motivet i første rekke var økonomisk, ved at arkitekten fikk fornøyde kunder som kunne generere nye store oppdrag.

Foto: Emira Holmøy, Tønsberg blad

Lagmannsretten stadfestet tingrettens utmåling av straffen. Forholdene ble som et utgangspunkt ansett å kvalifisere til ubetinget fengsel i 5 måneder. Saken var spesiell, og det fantes ikke sammenlignbare saker å basere straffutmålingen på. Lagmannsretten peker i dommen på at det har utviklet seg et skjerpet syn på miljøkriminalitet i de senere års rettspraksis, i tråd med signaler fra lovgiverhold. Plan- og bygningslovens regler for byggesaksbehandling er et tillitsbasert system, hvor de profesjonelle aktørene i byggesaken er gitt et særskilt ansvar for at kommunens behandling av byggesøknader skjer på riktige faktiske premisser. Lagmannsretten tok ikke stilling til hvor stor skade på miljøet som faktisk var eller ville ha blitt voldt i de konkrete sakene, men påpekte det alvorlige ved at tiltalte bevisst hadde søkt å unndra tiltakene kontroll fra folkevalgte organer og statlige tilsynsmyndigheter. Arkitektens opptreden hadde også ført til at flere entreprenører og ansatte ved arkitektkontoret hadde blitt involvert i ulovligheter og etterfølgende straffeforfølgning.

Når dette skrives, er dommen ikke rettskraftig. Arkitekten har anket dommen til Høyesterett.

Ankesaker fra jordskifterettene

Anke over avgjørelse som er avsagt av jordskifteretten, behandles av lagmannsretten. Agder lagmannsrett har fastansatt jordskiftefaglig kompetanse med både en jordskiftelagdommer og en jordskifteutreder.

Jordskifteretten er en spesialdomstol som kun behandler saker om fast eiendom og rettigheter over fast eiendom. Samtlige saker som behandles ved jordskifterettene, og som eventuelt ankes videre til lagmannsretten, har derfor tilknytning til fast eiendom. Sakstypene deles inn i tre hovedkategorier:

- **Rettsfastsettende saker; fastsettelse av eiendoms- og/eller bruksrettsforhold.** Saken avsluttes med *dom* om hvordan eiendomsforholdene er.
- **Rettsendrende saker; endring av bruks- og/eller eiendomsforhold.** Saken avsluttes med en *jordskifteavgjørelse* som beskriver den nye eiendomssituasjonen
- **Skjønn** etter ulike særlover, bl.a. vegloven, beiteloven, servituttløven, gjerdeløven m.fl.

Innkomne saker og saksavvikling

Det er sakstypen og avgjørelsesformen som er avgjørende for hvordan ankesaken behandles ved lagmannsretten. Det er ulike regler om saksbehandlingen, enten det gjelder en jordskifteavgjørelse, dom eller skjønn – eller flere sakstyper og avgjørelsesformer. I så fall er det opp til førstelagmann å vurdere hvordan saken skal behandles. Vanligvis behandles anke over flere ulike avgjørelser i

én og samme sak som én ankesak, da spørsmålene ofte henger sammen, og det vil være mest rasjonelt å behandle alt samtidig.

Rettens sammensetning

Ved anke over jordskifteavgjørelse, er rettens sammensetning vanligvis én jordskiftelagdommer og to jordskiftemeddommere. Førstelagmann kan også beslutte at retten i den enkelte sak skal bestå av jordskiftelagdommer, én lagdommer og én jordskiftemeddommer. Ved anke over dom, er retten sammensatt av tre lagdommere, der én av dem kan være jordskiftelagdommer. Ved behandling av overskjønn, er rettens sammensetning som regel én lagdommer (ev. jordskiftelagdommer) og to (eller 4) skjønnsmedlemmer.

Anker innkommet i 2024

Det kom inn 14 anker over dom fra jordskifteretten i 2024. De fleste sakene gjelder tvist om vegrett og eiendomsgrenser. Noen av sakene omhandler spørsmål om rettsforhold i strandsonen (rettigheter til brygge- og båtplasser).

Det er anket over 6 kjennelser fra jordskifteretten i 2024. I hovedsak gjelder disse ankene saks-kostnader og avvisningsspørsmål.

Totalt utgjør ankene over jordskifteavgjørelsene 9 saker i 2024. Sakene gjelder for en stor del ordning av privat vei samt ordning og oppløsning av sameie. Felles for ankene over jordskifteavgjørelsene er at lagmannsretten må ta stilling til om vilkårene for jordskiftesak er til stede. Ofte er spørsmålet om saken i det hele tatt kan gjennomføres og om jordskifterettens resultat gjør forholdene bedre for eiendommene. Dette

er saker der drøfting av praktiske løsninger med partene og rettens skjønn utgjør en vesentlig del av saksbehandlingen.

Lagmannsretten mottok kun én begjæring om overskjønn fra jordskifteretten i 2024. Det har i de siste årene vært få saker av denne typen.

Oversikt saker innkommet fra jordskifteretten	2024
Anke over dom	14
Anke over kjennelse	6
Begjæring om overskjønn	1
Anke over jordskifteavgjørelse	9

Behandlede saker i 2024

I 2024 ble det avsluttet åtte saker som gjaldt anke over jordskifteavgjørelse. En kort omtale av den ene saken følger under.

23-103546AJA-ALAG

Saken gjaldt både anke over dom og jordskifteavgjørelse. Anken over dommen knyttet seg til spørsmålet om innholdet i et båtfeste/en bryggerett. Anken over jordskifteavgjørelsen gjaldt ordning av bruken av felles brygge.

Saken ble krevd for jordskifteretten i 2020 av en hytteeier i en kommune i Agder. Bakgrunnen for kravet var at hytteeieren ønsket en avklaring av grensa for hytteeiendommen, samt fastsatt regler for bruken av en felles brygge.

Partene ble i jordskifteretten enige om grensene rundt hytteeiendommen. Det var imidlertid tvist om innholdet i rettigheten hytteeiendommen hadde på brygga. Jordskifteretten avgjorde tvisten ved dom og fastsatte regler for bruken av brygga i en jordskifteavgjørelse.

Både dommen og jordskifteavgjørelsen ble anket av hytteeieren. Det ble besluttet at anken over begge avgjørelsene skulle behandles i én sak, jf. jordskifteloven § 8-1 sjette ledd, i tillegg til at retten skulle settes med en jordskiftelagdommer, en lagdommer

og en jordskiftemeddommer.

Ankebehandlingen ble gjennomført på tinghuset i Arendal den 19.–20. mars 2024. Behandlingen ble videooverført og gjorde det mulig for 4. års studenter på NMBU (master i eiendom) å følge saken.

Lagmannsretten avsa først dom i tvisten mellom partene, og kom til at anken tas til følge. Til forskjell fra jordskifteretten, kom lagmannsretten til at hytteeiendommen ikke hadde én, men to faste båtplasser på brygga, i tillegg til én felles gjesteplass. Jordskifteretten hadde knyttet den ene bryggeplassen og rettigheten til felles gjesteplass til hytteeiers familie i rett nedadgående linje.

Lagmannsretten kom til at rettighetene i sin helhet var reelle – altså tilhørende hytteeiendommen.

Forslag til ny jordskifteavgjørelse med bruksordningsregler for brygga ble vedlagt forkynning av dommen fra lagmannsretten. Det innkom merknader til høringsforslaget som begge parter fikk anledning til å uttale seg om, før lagmannsretten avsa en avsluttende jordskifteavgjørelse den 26. september 2024.

Jordskifteavgjørelsen omfattet regler for bruk og vedlikehold av partenes felles brygge. Oppsummert var det i tillegg til regler om bruken av brygga også bestemmelser om hvordan brygga er uformet, hvor partene har sine adkomster, båtplasser og fortøyninger, samt hvordan vedlikehold og reparasjoner skal utføres.

Bilde av brygga Foto: Erik Nord

AGDER LAGMANNSRETT

NORGES DOMSTOLER

Besøksadresse:

Gjerpensgate 16

3716 Skien

Postadresse:

Postboks 2644

3702 Skien

Tlf: 35 69 21 00

E-post:

agder.lagmannsrett@domstol.no

www.domstol.no

Foto forside: Kristin U. Tangvald. «Kystkvinnen», her med Langesund Fyr i bakgrunnen